

بريختى شۇرشگىرى ماركسى

له ژير فشارى سيخوپ و لىپچينه وه كاني FBI و

دهزگا ئەمريكييه كاني ديكه دا

دهقى وه رگىر دراوى لىپچينه وه له بريخت له لايه ن
"ئەنجوومه نى خانەى چالاكييه نا-ئەمريكييه كانه وه"
كه تييدا ههول دهرىت له بهر ماركسىست بوون بريخت
تۆمه تبار و تاوانبار بكرىت.

و: كارزان عهزىز

2020

دادگاييكردن و ناشرينكردننى ماركسيستەكان: ترس لە شۆپش

مىژووى ناشرينكردن و سوکايەتيكردن بە كۆمۇنىزم لەلايەن ئايدۆلۆژىيەي بالادەستى بۆرژوازيەو بە ھەموو بالە لىبرال و نيولىبرال و دىنى و نەتەو دىيەكانىەو، مىژوويەكى پىر لە وەھمى بۆرژوازى و ھىرشى لايەنە بۆرژوازيەكان بوو لە كۆنەو تا ئىستا بۆ سەر خەبات و كادىران و رابەرانى بزوتنەو كۆمۇنىستىيەكان و ھەروەھا بزوتنەو جەماوەرى و كرىكارىيە واقىيەيەكان. ئەمە بە تەنىشت چەندىن كۆمەلكوژى و ھىرشى وەحشىيانەي فىزىكى بۆسەر كۆمۇنىستەكان و بزوتنەو كۆمۇنىستىيەكان ھەر لە سەركوتى خويناوي گەورەي كۆمۇنەي پارىسەو تاكو ئەوەي كە دەولەتانىك كۆمۇنىست بوون بە ياسا قەدەغە دەكەن و ئەوانى دىكەش وەكو تابوو (حەرام)ىكى گەورە تەماشاي دەكەن. بە گشتىيش، بۆرژوازى و بالەكانى بە شىوہيەك بەردەوامىيان بە ناشرينكردننى كۆمۇنىزم داو، تا دەگاتە ئەوەي رىگا بۆ دواكەوتوتوترىن بىركردنەو و رەوت و ھىزى كۆنەپارىز و بەرژەوەندىخوازى نامرۇقائە خۆش بىكەن، تا ھىرش بىكەنە سەر كۆمۇنىستەكان و مىراتى نوسراو نەنوسراوى خەباتى رزگاربخوازانەي كۆمۇنىستەكان بە كەم و مەترسىدار بىينن. ئەگەر پىرسى رەخنەي ماركسىزم و سۆسىاليزمى واقىيەيش خالەكە بىت، ئەوا زۆرىنەي بەھىزترىن و رادىكالانەترىن رەخنە و بەخۇداجوونەكان ھەر لەناو خودى مىراتى ماركسىزم و

سۆسىيالىزىم خۆيەۋە ھاتوۋنەتە دەرەۋە. ئەمە دەگاتە ئەۋەدى كە ئەۋھامى بۆرژۋازىيى لەسەر تەنەت بەشىك لە نۇخبەي رۆشنىيرانى كۆمەلگاي جىھانى و كوردستانىش ھىندە بەھىز بىت، ماركسىزىم و فاشىزىم و ناسىۋنالىزىم و نازىزىم و ھىتر بە مەبەست و ئاماندارانە بخەنە تەنىشتى يەك و گەشە بە دۇخى بالادەستى بۆرژۋازىيى بدەن. لەگەل ئەۋەشدا، لەناۋەندە ئەكادىمىيەكاندا بە شىۋەيەك پەراۋىز بخرىت ۋەك ئەۋەدى گرنىگىيەكى ئەۋتۆى نىيە.

بىرتۆلد بىرىخت

بىرتۆلد بىرىخت كەسىكى پراكتىكى نىۋ شانۋ، شانۋنامەنووس و شاعىرىكى مەزن بوو. ئەۋ لە پراكتىكى شانۋىيدا، داھىنەرىكى مەزنى شانۋى داستانى و دىالەكتىكىيە، لە نووسىندا، شانۋنامەنووس و شاعىرىكى تەۋاۋ لىھاتۋوى شۆرشگىپرىيى ماركسى بوو. دۋاي چەند سەرکەۋتنىك لەۋ بورانەدا، دەبىتتە ھەماھەنگارىكى ئاۋازدانەرى بەناۋبانگ "ھانس ئايزلەر". ئەۋ بەشى زۆرى تەمەنى لە مەنفا بەسەر دەبات، بە نموۋنە، لە سەدەمى دەسەلاتى نازىيەكان و ھىتلەردا لە سەكەندەنافيا ژيا و دواترىش لە ماۋەى جەنگى دوۋھەمى جىھانىيدا لە ۋىلايەتە يەكگرتۋەكان (US). لەۋ ماۋەپەى كە لە ۋىلايەتە يەكگرتۋەكانى ئەمىرىكا دەبىت، لەژىر چاۋدىرىيى وردى (FBI) دا دەبىت. دۋاي گەرانەۋەشى لە ئەمىرىكا بۇ ئەلمانىاي

پۇژھەلاتى، لەگەل ھاوکارى ھەمىشەيى و ھاوژىنىدا (ھىلىنى وھىگىل)دا، كۇمپانىيى بىرلىنەر ئىنسىتىمبل بۇ كارى شانۇيى دادەمەزىنن.

لەو ماوھىھشى كە لە ئەمىرىكا دەبىت، لەلایەن مەكتەبى لىيىچىنەوھى فېدېرالىيەوھ بۇ ماوھى 13 سال لەژىر چاودىرىيەكى زۇر وردا دەبىت لە رىگەي تەلەفۇن و تەلەگرام و زانىارىيى سىخورىيى تايبەتەوھ لەبارەي برىخت خۇي و پەيوەندىيەكان و چالاكىيەكانى تاكو بىسەلمىنن كە ئايا ھىچ چالاكىيەك يان پەيوەندىيەكى كۇمۇنىستى لە ئەمىرىكادا ھەيە يان نا. وەك لەم لىيىچىنەوھى شىدا ھاتوھ، پىئىدەلنن كە تۇ كەمەلىك بەرھەمى "زۇر شۇۋىگىرپىت نوسىوھ"، كە ئەمە ترسە نەك لە شۇرپش، بەلك ئامادەباشىكرىن بۇ شۇرپش و سازدانى ئاگايى شۇرپشگىرپانە.

فايەكەي FBI دەربارەي برىخت كە زىاد لە 1000 پەريە و بۇ يەكەمجار، دكتۇر لىۋن لە كۇنگرەي سى پۇژھى زانكۇي مېرىلانندا بە ناوى "سىمپۇزىيەمى نىۋدەلەتى برىخت"ەوھ، دەخاتەپوو. زانايان و نوسەران و رەخنەگران و دەرھىنەرانى شانۇ و فىلم، بەشدارى لەو سىمپۇزىيەمەدا دەكەن. ئەو فايە 1000 پەريەيەكى كە لىۋن تا ئەو كات كۆيكرىدوھتەوھ لەسەر سىخورىيى بۇسەر برىخت، سالەكانى ژيانى ئەو لەنىۋان 1943-1956 لەخۇدەگرىت. لىۋن پىيوايە ژيانى برىخت زۇر

سەخت بوو لە خۆپاراستن و خۆئىلاداندا بە تۆمەتبارکردنى
وەكو كۆمۇنىستىك يان بەوەى بە دادگاييکردنىكى سەختدا پروات
لەكاتى بوونى ھەر بەلگەيەكدا بۇ پەيوەندييکردنى بە حزبىك يان
ئەندام و تەنانەت ئەنجامدانى ھەر چالاككككەى كۆمۇنىستىشدا.
بەم پيئە، دەكرىت FBI كابوس و وەحشىكى گەرەى سىخورىيى
بوويىت بەسەر ژيان و ئاگايى بريختەو كە ھەردەم خۆى ئاگايى
ليوبىت. دەگوترىت FBI سى جار كەيسەكەى بريخت دادەخات
چونكە ناتوانن ھيچ بەلگەيەكى پشتراستكەرەويان دەستكەويىت
وەك ئەوەى دكتور ليون بە "نەبوونى بەلگە" ناوى دەبات.

ئەم وینەیهی خوارمۆه، وینە پوژنامە ی *The New York Times* ه که له بەرواری 1979-03-31 دا وتاریکی تیدا به ناوینیشانی (FBI بۆ ماوهی 13 سال سیخوپی بهسەر بریختهوه دهکات، فایلەکهی پیشانی دەدات)، بلاو بوووتهوه.

The collage consists of several distinct sections:

- Top Left:** Article titled "F.B.I. Spied on Brecht For 13 Years, File Shows" with a sub-headline "By WALL STREET JOURNAL".
- Top Center:** A black and white portrait of a man, likely David Zinman, with the caption "David Zinman Conducts Rochester Philharmonic".
- Top Right:** Article titled "David Zinman Conducts Rochester Philharmonic" with a sub-headline "By MICHAEL SCHWARTZ".
- Middle Left:** Article titled "Johanna Meier in Debut as Senta" with a sub-headline "By MICHAEL SCHWARTZ".
- Middle Right:** Article titled "Johnny Minco, Versatile Clarinetist at Crawdadly" with a sub-headline "By MICHAEL SCHWARTZ".
- Bottom Left:** Advertisement for "Norma Ree: A TRIUMPH" featuring a woman in a dress.
- Bottom Center-Left:** Advertisement for "9 ACADEMY AWARD NOMINATIONS" listing categories like Best Picture, Best Actor, etc.
- Bottom Center-Right:** Advertisement for "Agatha" featuring a woman's face.
- Bottom Far Right:** Advertisement for "IT IS NOW RATED PG" with a list of movies.
- Bottom Far Left:** Advertisement for "Voices" with the text "YOU'VE SPEAKED WELL FOR ITSELF RICHARD DREATHAN IMPRESSED AS RICHARD DREATHAN".
- Bottom Far Center-Left:** Advertisement for "SUPERMAN" with the text "FROM AN AMERICAN LEGEND".
- Bottom Far Center-Right:** Advertisement for "THE BROTHERS SHERMAN" with the text "THE BROTHERS SHERMAN".

ئەم دەقەى بەردەستان، دەقى ھەموو ئەو لىپىچىنەۋە-پرسىيار و
ۋەلامانەيە كە لەنىۋان ئەنجوومەنى خانە چالاكىيە نا-
ئەمريكيەكان و بىرتۆلك بىرئختا روۋىدەت لە بەروارى 30ى
ئۆكتۇبەرى سالى 1947 كە تىپىدا دەۋىستىرېت بىرتۆلك بىرئختى
مەزىن لەبەر ماركسىست بوون ئاۋانبار بىرئىت و سزا بەرئىت.

قسەكەران:

بىرئخت - بىرتۆلك بىرئخت

**تۆماس - پارنىل تۆماس سەرۆكايەتى لىژنەى لىپىچىنەۋەكە
دەكات**

ستىرپلىنگ - لىكۆلەرى گشتى

باومگاردت - ۋەرگېر كە ناۋى دەپقە باومگاردتە

ئەندامانى دىكەى ئەنجوومەن و لىژنەكە ئەندامانى كۆنگرىسى
ئەمريكى بوون لەۋانە جۆن مكدۆۋىل، رېچەرد ڧەيل، جۆن وود و
ھەرۋەھا رېچەرد نىكسن.

ئەنجوومەنى خانەى چالاكىيە نا-ئەمريكيەكان (HUAC) ئەو
ئەنجوومەن و خانەيەيە كە لە سالى 1969 بە دواۋە بە لىژنەى
ئاسايشىي ناۋخۆيى ناسرا. ئەم لىژنەيە دەستەيەكى لىپىچكارىي
(تحقيقى) ئەنجوومەنى نوينەرانى ويلايەتە يەكگرتوۋەكانە. ئەم
خانەيە لە سالى 1938 درىستكرا لەپىناۋ لىپىچىنەۋە لە نا-
دلسۆزىي (خيانەت) و چالاكىي لادەرانە لەلايەن ھاۋلاتىيان و

فەرمانبەرانی گشتیی و ئەو پیکراوانەیی که گومان دەکرا
پەیوەندییان لەگەڵ حزبیی کۆمونیستیییدا هەبێت.

لیکۆلەری سەرەکی – ماوەی چەندە جۆھانس ئایز لەر
دەناسیت؟

بریخت – پیموایە لە ئم، ناوەراستی بیستەکانەو. ئم، بیست
سال دەبیت.

لیکۆلەری گشتی – ئایا لە هیچ کاریکدا هەماهنگی بوویت؟
بریخت – بەئێ

لیکۆلەری گشتی – ئم، بەرێز بریخت ئایا ئەندامی هیچ حزبیی
کۆمونیستیت لە ئیستادا یان ئایا هەرگیز ئەندامی هیچ حزبیی
کۆمونیستی بوویت؟

بریخت – ئایا دەتوانم بەیانی خۆم بخوینمەو؟
(ورته ورتی ئامادەبووان)

بریخت – وەلامی پرسیارەکهی دەدمەو، ئایا دەتوانم
ببخوینمەو، بەلام ئایا دەتوانم ببخوینمەو؟

لیکۆلەری گشتی – ئم، تکایە بەیانەکەت تەسلیمی سەرۆکی
دانیشتنەکە بکە.

(برینیکی ئاشکرا. 0:39)

تۆماس – بەرپز بریخت، لیژنەکە بە وریاییەو بەیانەکتیان خویندەو. بەیانەکت چیرۆکیکی سەرنجراکیشی ژیانى ئەلمانىیە، بەلام بە هیچ جوړیک پەيوەست نییە بەم لیپچینەوہیەو. بۆیە خویندەوہی بەیانەکت لەلایەن تۆوہ هیچ بایەخیکى نییە بۆمان.

لیکۆلەرى گشتى – ئیستا پرسیارە سەرەکییەکە دووبارە دەکەمەو. ئم، ئایا لە ئیستادا یان لە رابردودا ھەرگیز ئەندامى هیچ حزبیکى کۆمۆنیستیت یان بوویت لە هیچ ولاتیکدا؟

بریخت – بەرپز سەرۆکی لیژنە، ئەوہم لە ھاوکارەکانم بیستوہ ئم، ئم، ئەم پرسیارە بە نەشیاو دەبینن. بەلام، لەبەرئەوہى من میوانم لەم ولاتەدا بۆیە ناچمە ناو هیچ مشتومپرێکی یاساییەو، بۆیە بە تەواوی وەلامى پرسیارەکتان دەدەمەو، ھەرودھا دەتوانم بیکەم. نە ئەندامم و نە ئەندامیش بووم لە هیچ حزبیکى کۆمۆنیستیدا.

لیکۆلەرى گشتى – تۆ..

دەنگیکى نەناسراو (دەپچرینیت) – کەواتە وەلامەکت ئەوہیە ھەرگیز ئەندامى حزبیک نەبوویت.

بریخت – ئەوہ راستە.

لیکۆلەرى گشتى – تۆ، تۆ ئەندامى حزبى کۆمۆنیستى ئەلمانى نەبوویت؟

بریخت – نەخیر نەبووم.

وچانىکى کورت

ليکۆلەری گشتی – ئم، بەرپز بریخت... ئایا ئەووە راستە کە تۆ کۆمەلیک شیعەر و شانۆنامە و بەرهەمی زۆر شۆرشگێرانهت نوسیوه؟

بریخت – هەندیک شیعەر و گۆرانی و شانۆنامەم نوسیوه لە دژی هەتەر، هەروەها، بە دانیاییهوه، دەکریت وەک شۆرشگێرانه تەماشای بکەین، لەبەرئەوهی، بێ گومان، ئەوانە لەپێناو ڕووخانی ئەو حکومەتەدا بوون.

دەنگیکی نەناسراو – بەرپز لیکۆلەری گشتی، ئیمە ئەوەمان بەلاوه گرنگ نییه

ليکۆلەری گشتی – بەلێ

دەنگیکی نەناسراو – هەر نوسراویک کە لەوانەیه بۆ ڕووخانی حکومەتی ئەلمانی نوسیبیتی،

ليکۆلەری گشتی – بەلێ، من،

دەنگیکی نەناسراو – حکومەتی ئەوی

ليکۆلەری گشتی – ئم باشە، لە لیکۆلینەوه لەو نوسینانە ی بەرپز بریخت نوسیونی، بەتایبەت ئەوانە ی کە بە هەماهەنگی هانس ئایزلهەر نوسیونی، ئم، وادەردەکەویت ئەو کەسیک بیت کە گرنگیەکی جیهانی هیه لەگەڵ بزوتنەوهی شۆرشگێرانهی کۆمۆنیستیدا. ئیستا بەرپز بریخت، ئایا ئەووە راستە، ئایا ئاگاداریت کە وتارت نوسیوه یان نا بۆ (گافال باگس سی جار)

ليکۆلەری گشتی – ئایا وتارت نوسیوه، ئم، کە بلابووئەتەوه لە، ئم، بلابوکرادهکانی ناوچە ی سۆڤیتدا، ئەوهی ئەلمانی؟

بریخت - به لئی... بلاوی دهکه مه وه...

لیکۆله‌ری گشتی - (دهیانچرپینتیت) - ئەهی له چه‌ند مانگی رابردوودا؟

بریخت - من، نه، نا بیرم ناکه‌وئته‌وه وتاری وام نوسیبت، هیچ یه‌کیک له‌و وتارانه‌م نه‌بینیوه پرینت کرابیتن، وتاری له‌و شیوه‌م نه‌نوسیوه، ته‌نیا ئیستا. وتاری زۆر که‌م ده‌نوسم، گهر ههر بیشی نووسم.

لیکۆله‌ری گشتی - به‌ریز سه‌رۆکی لیژنه، ئیستا به‌لگه‌یه‌کم لایه که‌ ده‌یده‌م به‌ وه‌رگێڕ و داوای لی‌ده‌که‌م، ئم، بۆ ئەوه‌ی ئم به‌ لیژنه‌کی بناسینت، هه‌روه‌ها ئاماژه به‌ باب‌ه‌تیک بکات که‌ له‌ په‌رە‌ی 72 دا هاتووه‌.

ده‌نگیکی نه‌ناسراو - ئایا که‌ی ئەوه‌ی نوسیوه؟ ده‌ته‌وئیت من...

بریخت - ئا، ئایا ئەتوانم له‌ باره‌یه‌وه‌ بدویم، له‌ باره‌ی ئەو ئم بلاوکراوه‌یه‌وه‌؟

لیکۆله‌ری گشتی - ببوره‌؟

بریخت - ئایا ئەتوانم ئەمه‌ روون بکه‌مه‌وه‌ ئم

لیکۆله‌ری گشتی - به‌لئی ئیمه، ئیمه‌ بلاوکراوه‌که‌ ده‌ستنیشان و دیاری ده‌که‌ین

بریخت - ئا به‌لئی، ئەوه‌ ئم وتار نییه، ئەوه‌ دیمه‌نیکێ دهره‌ینراوه‌ له‌ شانۆیه‌کدا که‌ من نوسیومه، له‌ پیموایه 19..30... سالی 1937 یان 38، له‌ دانیمارک. شانۆکه‌ ئم ناوی، "ژیانی تایبه‌تی ماسته‌ر ره‌یسه"، وه‌ ئەو دیمه‌نه‌ش

يەككە لە ديمەنەكانى ئەو شانۆيە لەبارەى ژنىكى جولهكەوه،
لە بەرلین، لە سالى 1936 يان 1937. ئەوه ئم دەبينم كه لە
گۆقارى ئۆست ئەند ويست بلاوبووتەوه.

ليكۆلەرى گشتى – ئم بەرپز وەرگپ تڪايە ئەتوانيت پەرى
سەرەتاي گۆقارەكە بخوينيتەوه.

باومگارت – پۆژھەلات يان پۆژئاوا؛ بەشدارى لە پرسيارە
كتورى و سياسىيەكانى ئىستادا. سەرنوسەر ئەلفرید
كانتۆرۆويكز

دەنگىكى نەناسراو – ئايا دەتوانيت پیت بە پیت بيخوينيتەوه؟

وەرگپ – كە ن ت و ر و ی ك ز. بەرلین، جولای، 19ى
مانگ، سەد 47، يەكەم ئم سالى بلاوكردەوه و نرخ.

ليكۆلەرى گشتى – ئم بەرپز بريخت، ئايا سەرنوسەرى گۆقارەكە
دەناسيت، ئەوهى كە ھەر ئىستا ناوھەكى خويندرايەوه؟

بريخت – بەلى، لە بەرلین ناسيم، ھەرودھا دواتریش لە
نيويۆرك چاوم پيیکەوت.

ليكۆلەرى گشتى – ئايا دەزايە ئەو ئەندامى حزبى كۆمونيستى
ئەلمانىيە؟

بريخت – ئم كاتيك من لە ئەلمانيا بينيم، پيموايە، ئەو
رۆژنامەنووس بوو لە ئولشتاين پريس، ئەوه، كۆمونيستى
نييە، ئم، كۆمونيست، نەبوو، پۆژنامەى، ئەم، ھونەرى
كۆمونيستى نەبوو، ھەرچەندە بە تەواويى نازانم كە ئايا ئەو
ئەندامى حزبى كۆمونيستى ئەلمانى بوو يان نا.

ليکۆلەرى گشتى – نەتدەزانى كە ئايا ئەندامى حزبى

كۆمۇنىستىي ئەلمانى بوو يان نا؟

بريخت – نازانم، نەخىر، نيمە... نازانم.

(برينىكى ئاشكرا. 7:05)

ليکۆلەرى گشتى – ئم بەريز بريخت، ئم، ئايا دەتوانيت بە

ليژنەكە بلييت تا ئيستا چەند جار پۆشتوويتە بۆ مۆسكۆ؟

بريخت – بەلى. لەوي بووم، بانگهيشترابووم بۆ مۆسكۆ، ئم،

دوو جار.

ليکۆلەرى گشتى – كى بانگهيشتى كردى.

بريخت – ئم، يەكەمجار، بانگهيشترابووم لەلايەن ۆكسەو،

ئەو، ناو، كلتوريكە، ريكخراويكە بۆ بۆ كل، ئالوگۆرى كلتورى،

ئم... بانگهيشترابووم بۆ پيشاندانى، وينەيەك، وينەيەكى

دۆكۆمينتەرى، ھەمبوو، لە بەرلين دروستم كردبوو.

ليکۆلەرى گشتى – ناوى وينەكە چى بوو؟

بريخت – ئم، ناو، بەرلىتى بوو ئم، ئم ناوى ناوچەيەكى

دەرو بەرى بەرلين بوو، كوهلى وامپى.

دەنگىكى نەناسراو – تىكايە بيت بە بيت بيخوينەرەو

بريخت – ك و ه ل ئ... و ا م پ ئ

ليكۆلەرى گىشتى - ئەم، كاتىك تۆ لە بەرلىن بوويت، چاوت كەوت، مەبەستەم، ببورە، كاتىك لە مۆسكۆ بوويت چاوت كەوت بە سىرجى ت ر ي ا ك ۆ ف. تريتياكۆف؟

برىخت - ئەمم ئەم تريتياكۆف، ئەو، بەلى، ئەو، شانۆنامە نوسىكى روسىيە، بەلى.

ليكۆلەرى گىشتى - واىە

برىخت - بەلى. ئەو وەريگېرا، ئەم، ھەندىك لە، شىعرەكانم، ھەروەھا پىموايە شانۆنامە يەكەش.

ليكۆلەرى گىشتى - ئەم، بەرپىز سەرۆكى ليژنە، ئەدەبى نىۋەدەولەتى ژمارە 5 سالى 1937، ئەم، كە لەلايەن چاپخانەى دەولەتى ھونەرى ئەدەبىيەو بەلاوكرادەتەو لە مۆسكۆ، وتارىكيان ھەبوو كە سىرجى تريتياكۆف نوسەرەكەى بوو، چاوپىكەوتنىكىش كە لەگەل بەرپىز برىختدا ھەيىوو. لە پەرەى 6دا دەلەت، ئىقتىباس، من ئەندامى، ئەمە، ئەو تا ئەو ئىقتىباسى بەرپىز برىخت دەكات و دەلەت:

من ئەندامى ئەنجوومەنى ئۆرشگېرىي ئۆگسبېرگ بووم، برىخت بەردەوام دەبەت، لە دەروبەرى ميونيخ، لىقىن ئالاي دەسەلاتى سۆقىتى بەرزكردەو. ئۆسبېرگ لە پەنگدانەو پەرشنگدارەكەى (ميونيخ)دا دەژيا. نەخۇشخانەكە تاكە يەكەى سەربازىي بوو لە شارۆچكەكەدا. ئەو منى وەك ئەنجوومەنى ئۆرشگېرىي ھەلبۇزارد، كۆتايى ئىقتىباس.

تريتياكۆف بەردەوام دەبەت،

ئەو "درەمى لە شەودا" نوسىيەو. ئەم بەرھەمە "دەنگدانەوودەكانى شۆرپش" لەخۆدەگرېت. لە ھەمانكاتدا، بەرھەمەكە رەخنە تەنزئامىزەكە بوو لەوانەى كە خۆيان لە شۆرپش دورخستەو. شانۆكەى، دەس مانھامى، يەكەمىن شانۆ لە شانۆ سەرەتاييەكانى برىخت لەبارەى تىما و بابەتییكى كۆمۇنىستىيەو بەشپەوى دادگاييەك رېكخراوہ كە تىيدا كارەكتەرەكان پاساو بۆ خۆيان دەھيئەنەوہ لە كوشتنى ھاوړيەكدا.

كاتىك لە سالى 1932 سەردانى مۆسكۆى كرد، برىخت پيپراگەياندم كە پلانى دامەزراندنى شانۆيەكى ھەيە لە بەرلين، كە لىيەو ھەموارى سەرنجراكيشترين دادگاييەكانى ميژووى مرؤفايەتى دەكاتەو، بۆ نموونە، دادگاييكرەنەكەى كارل ماركس. چىرۆكى ئابورى برىختى بە ماركس و لينين ناساند، ئەوھى كە نوسىنەكانى بوون بە بەشپەكى بى وىنە لە كتيبخانەكەيدا. برىخت دراسەى لينين دەكات و ئىقتىباسى لىدەكات، لينين وەك بىريارىك و رابەرىكى پەخشانى مەزن. لە پوانىنى برىختەو، پيويستە شانۆ بتوانىت كار بكاتە سەر ئاگايى بىنەرانى. شانۆ نەرىتى و كۆن وىناى غەرىزەكانى مەملانىي چىنايەتى دەكات. برىخت داخووزى ئەوھى ھەيە كە ئاگايى چىنايەتى كۆمەلایەتى جىگەى غەرىزەكانى مەملانىي چىنايەتى بگرىتەو، كە مەبدە و برواى كۆمەلایەتییە. ئەو برواى بەو ھەيە كە پيويستە تەنيا ھەستى پىنەكرىت، بەلكو پوونبكرىتەو، ھەروەھا بە ئاراستەى ئەو ئايدىيايەدا پوون بگرىتەو كە جىهان ھەلدەگىرئەتەو.

بريختى ھونەرمەند پانتايىيەكى زۆر فراوان و ھەمەپەنگى ھەيە. ئەو چەندىن شىعر و گۆرانى و كۆرسى ئامادەكردوۋە، كە ھەموويان دەربارەى بابەتى شۆرشگىرپىين، بى بەزەيى. ھەرچەندە كىتەبخانەكەى كىتەبى دەربارەى زانست و كردار و لىينىش تىدایە.

ئایا بەريز بريخت تۆ ئەو چاوپىكەوتنەت بىردەكەويتەو؟

بريخت – نەخىر

وھستانىكى كورت

(بىكەنىنى ئامادەبووان)

بريخت – دەيىت ئەو ەيىست سالىك پىش ئىستا نوسرابىت يان زياتر، من...

لىكۆلەرى گىشتى – بەريز بريخت ئىستا گۆفارەكەت پىشان دەدەم

بريخت – بەلى. گومانم لەو ە نىيە، چاوپىكەوتنەكەم كردوۋە. بەلام بىرم ناكەويتەو. بەريز لىكۆلەى گىشتى چاوپىكەوتنەكە خۆيم بىرناكەويتەو، ئا، پىموايىت ئەو ەكەم تا زۆر كاريكى پۆژنامەگەرييانە بوو، ئا...

باومگاردت – كورته

بريخت – كورتهى، ئم، قسە و گفوتوگۆى شتانىكى زۆر

لىكۆلەرى گىشتى – (دەپچىرپىنىت) – تۆ

بريخت – لەلايەن تريتياكۆفەو ەئەنجامدرا

ليکۆلهرى گشتى – ئايا زۆرىك له نوسينه کانت له سهه
فهلسه فهى لينين و مارکس بنيادناوه؟

بريخت – نهخير، پيموانيهيه ئەمه به تهواوى راست بيت.
ههروهها، ئم، به لام له به دلنيايهيهوه، ئم من دراسه م کردون،
ئم وهک شانۆنامه نوسىک پيويست بوو دراسه يان بکه م، پيموايه،
هه ر که سىک شانۆنامه ي ميژوويى بنوسيت، من پيويست بوو
دراسه بکه م، دراسه بکه م ئم، ئم ئايدياکانى مارکس ده رباره ي
ميژوو. پيموانيهيه که، ئم، شانۆ عه قلانيهيه کان ئەم، ئەمپۆ،
بتوانريت بنوسرين به يئ ئم ئەو دراسه يه. ههروهها ميژوو،
ئىستا، ئم، دنوسرين، به فراوانى له ژير کارىگه رى ئەمه دان،
کارىگه رى مارکس ده رباره ي ميژوو.

برينيکى ئاشکرا. 13:06

ليکۆلهرى گشتى – ئم به ريز بريخت، له و کاته وهى تو له
ويلايه ته يه گرتوه کانت، ئايا هيج پله دارىکى حکومه تى
سوڤيتت بينيه؟

بريخت – به لى... به لى، له ئم، هۆليود بانگه يشت کرابووم،
هه ندى کات، سى بۆ چوار جار، له وئ ئم، بۆ، کۆنسلخانه ي
سوڤيتت، به دلنيايهيه وه له گه ل زۆرىک له

ليکۆلهرى گشتى – (ده بيريت) – کين ئەوانيتر، کام ئەوانيتر

بريخت – چى؟

ليكۆلەرى گىشتى – ئەوانىتر چى؟

برىخت – لەگەل نوسەرانى دىكەدا، ھەروھا ھونەرمەندان، وە ئم، ھەروھا ئم، ئەكتەرەكان، بۆ ئم، ئەوان ئم، پىشوازييان ليكردم، ئم، لە ئم شوڤىتى تايبەت (وەرگىر)

باوگاردت – بۆنەكان

برىخت – بەلى بۆنە و چالاكئىيەكان

ليكۆلەرى گىشتى – ئايا ھىچ يەككە لە پلەدارە شوڤىتئىيەكان ھاتن يان سەردانىان كرى.

برىخت – پىموانئىيە

ليكۆلەرى گىشتى – ئم ئايا گرىگورى خەيفىت لە 14ى ئەپرلى سالى 1943دا سەردانى نەكردى؟ ئەى جىگرى سەفىرى حكومەتى شوڤىتى؟ تۆ گرىگورى كايڤىت دەناسىت؟ وانئىيە؟

برىخت – ئم

دەنگىكى نەناسراو – ئاگات لەمە بىت

برىخت – ئەم ناوہم بىر نئىيە بەلام لەوانەشە ناسىبئىتم، بەلى.

ليكۆلەرى گىشتى – (دەنگى بەرز كردهوہ) – ئايا ئەو ھات بۆ لات و سەردانى كرى... لە بەروارى 14ى ئەپرلى 1943دا؟

برىخت – ئەوہ ئىمكانى ھەيە

ليكۆلەرى گىشتى – (دەنگى بەرز كردهوہ) – ھەروھا لە 7ى ھەمان مانگدا، ھەروھا جارىكئىتر لە 16ى جونى سالى 1944دا

بریخت – به ئی له مۆسکۆ

لیکۆله‌ری گشتی – له مۆسکۆ

بریخت – به ئی. ههروه‌ها ئم له وه‌رگێرانی ئانوکانم له سات
قێرلاگ له یه‌کیتی سوڤنیت ده‌رکه‌وتن به‌ نموونه ئم له شانۆی
ژیانی تایبه‌تی ماسته‌ر په‌یس، هه‌روه‌ها گالیو، هه‌روه‌ها
رۆمانیکیش، فلسه‌که بۆ هه‌زاران، هه‌روه‌ها شیعر و شتی دیکه‌ش.
لیکۆله‌ری گشتی – ئایا ئم گێره‌ارت ئایزه‌ر، گێره‌ارت ئایزه‌ر
هه‌رگیز سه‌ردانی کردی. هان نا، به‌ئکو گێره‌ارت.

لیکۆله‌ری گشتی – ئم ئایا ده‌توانیت پیمان بلێیت له‌ چی

سالی‌کدا سه‌ردانی کردیت؟ ئایا

بریخت – ئم

لیکۆله‌ری گشتی – هه‌مان سالی‌وو که به‌رێز خه‌یفیت سه‌ردانی
کردی؟

بریخت – نازانم، من ئا، نازان، به‌لام ئم هه‌چ په‌یوه‌ندییه‌کی
نییه، من...

لیکۆله‌ری گشتی – (ده‌یبریت) – ئایا بیره‌ته‌که‌وێته‌وه که له

به‌رواری 17ی جه‌نیوه‌ری 1944 سه‌ردانی کردی؟

بریخت – نه‌خیر بیرم، ناکه‌وێته‌وه به‌رواره‌که. به‌لام له‌وانه‌یه
سه‌ردان کردم، سه‌ردانی کردم له‌و به‌رواره‌دا.

لیکۆله‌ری گشتی – ئم له‌ کوی سه‌ردانی کردی؟

بريخت - ئىستا، ئم، ئەو، راھاتبوو پرسیاری لەبارەى براکەییەو دەکرد، ئەوەى، وەک پیمگوتن ھاوڕییهکی کۆنمە، وە ئیمە، چەند یارییهکی شەترەنجیشمان کردوو، ھەرودھا لەبارەى سیاسەتی شەو دەوین.

لیکۆلەری گشتی - دەبارەى سیاسەت

بريخت - بەلى

دەنگی نەناسراو - ئایا وەلامى کۆتایی چى بوو من لە دوو وەلام تینەگەشتم

تۆماس - ئەوان لەبارەى سیاسەتەو قسەیان کردوو.

لیکۆلەری گشتی - ئایا لە ھیچ یەکیک لە گفتوگۆکامنتدا لەگەڵ قیژھارت ئایزەلەر، ئم گفتوگۆی، بزوتنەوہى کۆمۆنیستی ئەلمانى کردوو؟

بريخت - بەلى

لیکۆلەری گشتی - لە ئەلمانیا؟

بريخت - بەلى ئیمە قسەمان کرد لەبارەى، ئم، بە دنیایییەو، دەبارەى سیاسەتى ئەلمانى. ئەو، ئەو شارەزایە لەو بواردادا. ئەو سیاسەتمەدارە.

بريخت - بۆیە ئەو، بەلى. ئەو دەیزانى، بە دنیایییەو ئەو زۆر زیاترى لەمن دەزانی لەبارەى دۆخى ئەلمانیاو.

برینیکى روون و ئاشکرا. 18:40

لیکۆلهری گشتی - بهریز بریخت ئایا لهو کاتهوهی له ئەمریکای
به هیچ وتاریک بهشدار بوویته له بلاوکراوه کۆمۆنیستییهکانی
ئەمریکادا؟

بریخت - بێموانییە ، نەخیر

لیکۆلهری گشتی - ئەم ئایا ئاشناییت ههیه به گوڤاری
جهماوه ره نوێکان؟

بریخت - نەخیر

لیکۆلهری گشتی - ئایا هەرگیز هیجت له بارهیهوه نه بیستوه؟
بریخت - به لێ ، به دلناییهوه .

لیکۆلهری گشتی - ئایا هیچ شتیکت تیدا بلاوکردوهتهوه؟
بریخت - نەخیر

لیکۆلهری گشتی - ئایا هیچ یهکیک له کارهکانی تۆیان
بلاوکردوهتهوه؟

بریخت - ئەوه نازانم. ئەوان ل ، لهوانهیه ههندیکیان
بلاوکردبیتهوه ، ئم ههندیک وهرگێرانی کارهکانی من . بهلام ئم
هیچ ئم په یوه هندییهکی راستهوخۆم له گه لیاندا نییه ،
لیکۆلهری گشتی - ئایا...

بریخت - نهک بهو مانایه ی تۆ باسکرد .

لیکۆلهری گشتی - ئایا هیچ هه ماههنگیهکی هانست کرد له
گۆرانی ئم له پارێسی فیربووندا؟

بريخت – بەلى، ئم ھەماھەنگى، من ئەو گۇرانييەم نوسيوە،
ئەو تەنيا ميوزىكەكەى نوسيوە.

ليكۆلەرى گشتى – تۆ نوسيوەتە، تۆ گۇرانييەكەت نوسيوە.

ليكۆلەرى گشتى – ئايا تۆ ئم، ئايا دەتوانىت وشەكانى ئەو
گۇرانييە بۆ ئەنجوومەنەكە بخوینیتەوہ؟

بريخت – بەلى دەتوانم. ئەتوانم ئاماژە بەوہ بکەم ئەو گۇرانييە،
ئا، يەكیک، ئا... لە ئیستاندن و گونجاندىكەوہ دیت كە من لە
رۇمانەكەى گۇرکيیەوہ "دايك" وەرمرگرتووە، وە ئم، لەم
گۇرانييەدا ژنە کریکاریکی روسى

ليكۆلەرى گشتى – (دەيپىریت) – چى

بريخت – ئامۆژگارىی خەلكە ھەژارەكەى تر دەكات

ليكۆلەرى گشتى – ئم، ئەمە لەم ولاتە بەرھەمھاتووە، وانىيە

بريخت – بەلى،

ليكۆلەرى گشتى – ئم

بريخت – 35، نيويۆرك

ليكۆلەرى گشتى – بەلى، من ئیستا وشەكانى دەخوینمەوہ و
پرسیارت لیدەكەم بزانه راستن؟

بريخت – فەرموو

ليكۆلەرى گشتى –:

ئىستا فىرى حەقىقەتە سادەكە ببە

ئەوھى كە دواجار كاتت ھاتوھ
ھىشتا زۆر درەنگ نىيە
ئىستا فىرى سەرھ تايىترىن پىتەكانى ئەلف بى بە
ھىشتا كافى نىيە و ھەولە فىر بە
مەترسە، دلشكاو مەبن
جاريكىترىش، پىويستە فىرى وانەكە ببن
ئەبىت ئامادە بيت بىگىرئەدەست
دەبىت –

برىخت – (دەبىرئەت) – نەخىر، ئم، ببورە ئەوھ وەرگىرانىكى
ھەلەيە

(پىكەنىنى ئامادەبووان)

برىخت – ئم، ئم، ئەوھ راستەكە نىيە، يەك چركە ئىستا دەقە
راستەكەت پىدەدەم

لىكۆلەرى گشتى – ئەوھ وەرگىرانىكى راست نىيە؟

برىخت – نەخىر، ئەوھ راست نىيە. وەك مانا ئەوھ راست نىيە
وەك مانا. ئەوھ زۆر جوان نىيە بەلام من لەبارەى ئەوھوھ قسە
ناكەم.

(چەند كەسىك پىكەوھ قسە دەكەن)

لىكۆلەرى گشتى – باشە كەواتە ماناى چىيە

برىخت – نەخىر

لیکۆلەری گشتی – باشه ئەوە تا ئم پیمه، شیعەرەکانی خەلکم پێیه و ئم که له لایەن حزبی کۆمۆنیستی ئەمریکییە وە بلاوکراوە وە، له لایەن کتیبخانە ی کرێکارانی پەبلشەرە وە بلاو بووە وە. لاپەرە ی 24 دەلیت له ستایشی فیروبووندا

بریخت – بەلی

لیکۆلەری گشتی – له لایەن بیژت بریختە وە، مۆسیقای هانس ئایزله ر. هەروەها لیژەشدا دەلیت، ئم؛ "پێویستە ئامادە ی گرتنە دەستی دەسەلات بن. فیڕ به، پیاوانی بیکار له سەر سۆسیالی دەولەت، پیاوان له زیندانەکاندا، فیڕ بن ژنانی ناو مەتبه خەکان، پیاوان فیڕ بن 65... پێویستە ئامادە ی گرتنە دەستی دەسەلات بن".

بریخت (دەبیچرینیت) – تکایه من، تکایه من دەتوانم قسه بکه م، وەرگێڕ...

لیکۆلەری گشتی – هەروەها، ئم، بەردەوام دەبییت. ئەوەش، ئەوەش کۆرسە کە یه تی...

بریخت (دەبیچرینیت) – بەرپێز لیکۆلەری ... بەلی...

لیکۆلەری گشتی – "پێویستە ئامادە بن بۆ گرتنە دەستی دەسەلات".

بریخت – بەرپێز لیکۆلەری گشتی له وانه یه وەرگێڕ بتوانییت...

باومگاردت – وەرگێڕانه دروسته که بریتییه له مه "دەبییت سه رکردایه تی بکه ی".

دەنگیکی نه ناسراو – "دەبییت سه رکردایه تی بکه ی"

باومگارڊت - سهرکردايه تي. به لئى سهد له سهد ده لئيت سهرکردايه تي. ئه وه هه مان وشه يه وهك سهركرده هيتلهر يا هاوشيوه ي ئه وه. ئه وه "گرتنه ده ستي ده سه لات" نيه. (زوريك قسه ده كه ن، نه زانراو) وهرگيرانه كه وهرگيرانيكى وشه به وشه نيه وهك ئه وه ي ليردا ئه يبينم.

ليكو له رى گشتى - باشه به ريز بريخت. ئم، وهك ئه وه ي له م بلاوكراره، ئم، كو مؤنستييانه دا بلاوكراره ته وه، كه واته ئه وه راست نيه؟ مه به ستت چى بوو؟

بريخت - بيرم نيه ئه گهر، ئم، وهرم، ههرگيز كتبه كه م وهرنه گرتوه، من خو م. ئه بيت كاتيك بلاوكرابته وه من له ولات نه بوو بيتم - پيموايه وهك گورانيه كه بلاوكراره ته وه، گوراني ئم، گورانيه كه له گورانيه كانى ئايزله كه ميوزيكى بو نوسيبت. من هيچ ره زامه ندييه كم پينه داو ن له، له بلاوكردنه وه بيدا. نه ميني، پيموايه ههرگيز وهرگيرانه كه يم نه بينى بوو، ئم

ليكو له رى گشتى - كه واته ئه ي، ئه ي هه ته، وشه كانت لايه

(چه ند كه سيك پيكه وه قسه ده كه ن، نه زانراو)

بريخت - به ئه لمانى، به لئى

ليكو له رى گشتى - هى گورانيه كه وهك ئه وه ي دهرده كه ويت

بريخت - به لئى، له ناو كتبه كه دايه

ليكو له رى گشتى - نهك وهك ئه وه ي يه كه مجار نوسراوه

(چه ند كه سيك پيكه وه قسه ده كه ن، نه زانراو)

ليکۆلهرى گشتى - ئا، بەردەوام دەبیت، "دەبیت ئامادەى
گرتنە دەستى دەسەلات بیت، دەبیت ئامادەى گرتنە دەستى
دەسەلات بیت، دلەپراوکی مەکه له پرسیارکردن".

بریخت - ب..

ليکۆلهرى گشتى - "پرسیار، هاوپی"

بریخت - ب..

ليکۆلهرى گشتى - ئایا ئەوه، ئایا ئەوه له وى بوونی هەیه؟
"دلەپراوکی مەکه له پرسیارکردن هاوپی؟"

**بریخت - بۆ نا، ئم بۆ ناهیلیت وەر، ئم، ئم، بۆ ناهیلیت،
رێگەى ئەو بەدى ئم، له ئەلمانیه وه وشه به وشه وەر ییگپیت؟
باومگاردت - من به تایبەتى ئارەزووی وەرگپرانى ئم پارچەپەى
شيعرەکه دەکەم که چەند جارێک دووبارە دەبیتەوه و
کۆتاییه که شیتى...**

**تۆماس - من لهوه زیاتر له وەرگپره که تیناگەم که له سهروى
توانامه وهیه**

(بیکه نینی ئاماده بووان)

**باومگاردت - بەرپز سهروکی لیژنه داوای لیبورتن دهکەم (چەند
که سیک قسه دهکەن)**

**تۆماس - ئەگەر بتوانیت له مایکروفۆنه کهوه قسه بکهیت،
لهوانهیه بتوانین یهک تۆزیک باشتر تیگهین.**

باومگاروت – دوا دپړه که، ی سی پارچه که ی ئیمه، ئم پییسته به راستی وهر بگړد ریت، "ده بیت دست به سهر سهر کردایه تیکردندا بگړیت"، نهک "ده بیت، ئم، ده سولات بگړیته دست". "ده بیت دست بگړیت به سهر سهر کردایه تیکردندا"، باشتیرینه، ئم راسته، ئه وه وردترین وهر گړانه.

برینیکی ئاشکرا. 24:00

توماس – هه ندیک کهس داوایان لیکردی بجینه ناو حزبی کؤ مؤنستییه وه، وانیه؟

بریخت – ئمم..

دهنگیکی نه ناسراو – ئایا ئه وه له ئه لمانیا بوو یان (نه زانراو)

بریخت – له ئه لمانیا، مه به ستت له ئه لمانیا به؟

توماس – نه خیر مه به ستم له ئه مریکایه.

بریخت – نا نا نه خیر

توماس – ئیستا ریگای بده، تو ریگای بده، ئه و خوی زور باش دهکات. ئه و خوی زور له و شایه تانه باشت دهکات که تو هیئاوتن بو ئیره.

(پیکه نینی ئاماده بووان)

توماس – ئایا تو هیچ که سیکت بیر ناکه ویته وه له ئه مریکا داوای چوونه ناو حزبی کؤ مؤنستی لیکرد بیتیت؟

ليکۆ له ږي گشتي – ئم ئايا ليژنه که چه ز دهکات ئه مه يان بو
بخوینمه وه؟

تۆماس – هيچ نارازيبوونیک نيه ، که واته فهرموو .
ليکۆ له ږي گشتي –

بو پيشه وه ، بيرمان نه چووه ته وه
به هيژ بييمان له و چه نگانه ي بردماننه وه
گرنگ نيه چي هه ره شه مان ليده کات
بو پيشه وه ، له بيرنه کراوه
چه ند به هيژين وه ک يه ک
ئيسا ته نيا ئه و ده ستانه ئازاريان هه يه
که ريگاگان ، ديواره کان و تاوهره کانين دروست کردوه
هه موو جيهان له دروستکراوي ئيمه يه
ئه ي چي شتيکي ئه و ، ده توانين چي ئتيکي ئه و به هي خو مان
بزانيان

بو پيشه وه ، برۆن بو ده سه لات
به ناو شاردا ، زه وي ، جيهاندا
بو پيشه وه ، کات به رنه پيشه وه
شار شاري کييه ؟

جيهان جيهانى كٽيه؟

بؤ پيشه وه، بيرمان نه چوه ته وه
يه كٽيمان، له برسيتي و نازاردا
بي گويدان به وهى چي هه پره شه مان ليده كات
ئه بيت جيهان له سيبر نازاد بكهين
هه موو دوكان و ژوريك
هه موو ريگا و ميڙگيك
هه موو جيهان هي خومان ئه بيت

ليكوله رى گشتي – ئايا به ريز بريخت تۆ ئه وهت نوسيوه؟
بريخت – نه خير، ئم من هؤنراويه كي ئه لمانيم نوسيوه، به لام
ئه وه زؤر جياوازه
(بيكه نيني ئاماده بووان)
بريخت – جياواز له م شته.
(بيكه نيني ئاماده بووان)
ليكوله رى گشتي – ئم... ئه وه هه موو ئه وه پرسيارانه بوون كه
هه ميوون به ريز سه روكي ليژنه.
(كوتايي. 26:14)

